

Autorka: Palina Kuzemchuk

Kilka słów o autorce: Autorka scenariusza jest Białorusinką z doświadczeniem migracji. Na Białorusi studiowała reżyserie teatralną, aktualnie jest studentką na kierunku kulturoznawstwo w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Czas: 🕒 45 min.

Grupa wiekowa: 10–14 lat

Przedmiot: Zajęcia z wychowawcą, zajęcia dodatkowe

Cele: wymiana wiedzy u Ukrainie i Białorusi, zaznajomienie z kulturą Ukrainy i Białorusi.

Po tej lekcji uczniowie i uczennice dowiedzą się:

- ile podobieństw możemy dostrzec w językach polskim, ukraińskim i białoruskim;
- jak wygląda alfabet pisany cyrylicą;
- co łączy, a co różni Białoruś, Polskę i Ukrainę w świętowaniu Wielkanocy.

Po tej lekcji uczniowie i uczennice będą potrafili wyjaśnić:

- jakie mamy podobieństwa w językach polskim, białoruskim i ukraińskim;
- z czego przygotować tradycyjnie dania polskiej, ukraińskiej i białoruskiej kuchni;

Metody pracy wykorzystywane podczas zajęć:

oglądowo-obszewacyjne, pokaz zdjęć, osobiste przykłady, dyskusja.

Przebieg zajęć

Cel ćwiczenia	Czas trwania	Szczegółowy opis ćwiczenia	Materiały potrzebne do realizacji ćwiczenia
---------------	--------------	----------------------------	---

WPROWADZENIE

Wprowadzenie do tematu.

10 min.

Osoba prowadząca przedstawia się, opowiada o sobie, o swoich doświadczeniach z przeprowadzką do innego kraju – w przypadku kiedy prowadzącą/prowadzącym jest osoba z doświadczeniem migracji.

W przypadku lekcji prowadzonej przez nauczyciela/nauczycielkę, którego dzieci znają od dawna, punkt ten jest pomijany lub zastępowany wprowadzeniem do tematu. Można to zrobić np. za pomocą mapy na której pokazujemy trzy kraje: Polskę, Białoruś i Ukrainę. Następnie pytamy dzieci czy wiedzą coś na temat wymienionych krajów. Osoba prowadząca opowiada czego dowiemy się podczas lekcji.

Zapoznanie się z alfabetem białoruskim.

Po kilku słowach wstępu osoba prowadząca rozdaje dzieciom wydrukowany alfabet białoruski oraz kartki. Następnie osoba prowadząca prosi, aby napisać swoje imię z wykorzystaniem alfabetu białoruskiego. Nauczyciel/nauczycielka powinien też napisać swoje imię np. na tablicy, jako przykład dla dzieci, np. Palina (po polsku) i Паліна (po białorusku). Jeśli uczniowie i uczennice mają trudności w napisaniu imienia, to osoba prowadząca podchodzi i pomaga. Po napisaniu każdy z uczniów i uczennic stawia swoją kartę na ławce lub przykleja je na bluzce. Jeśli w klasie są dzieci, które znajdują się od niedawna, warto dodać do tego zadania wariant wstania z ławek i przywitania się każdego ze sobą.

Załącznik nr 1

Alfabet białoruski, kartki do napisania imienia, długopisy

ROZWINIĘCIE

Poznanie podobieństw w języku polskim, białoruskim i ukraińskim.

10 min.

Kiedy dzieci zapoznane są już z alfabetem białoruskim, osoba prowadząca rozdaje kolejny materiał dydaktyczny jaki stanowią zestawione słowa, które pomimo tego, że są pisane w różnych językach często brzmią bardzo podobnie. Osoba prowadząca podkreśla, że czasami możemy nie rozumieć języka naszych sąsiadów z innych krajów, ale nie zdajemy sobie sprawy, jak wiele wspólnych i podobnych słów mamy w polskim, ukraińskim i białoruskim języku. Po zapoznaniu się z tabelką, osoba prowadząca zaprasza uczniów uczennice do wskazania, które ze słów brzmią bardzo podobnie.

Załącznik nr 2

<https://zadel.livejournal.com/84683.html> dostęp z dnia 20.08.2023 r.

Zdobycie wiedzy na temat tradycji wielkanocnych w Polsce, Białorusi i Ukrainie.

10 min.

Osoba prowadząca wprowadza uczniów i uczennice w polski kontekst świąt Wielkanocnych. W Polsce święto Wielkanocnie nazywane jest również Zmartwychwstaniem Pańskim. Kiedyś to święto otwierało nowy rok kalendarzowy.

To święto ma duchowe znaczenie i posiada moc oczyszczającą, jest wyjątkowo radosne i uroczyste w szeregu wszystkich świąt chrześcijańskich. W Ukrainie to święto nazywa się Welykdeń, na Białorusi Vialikdzień lub Pascha.

Po krótkim wstępie osoba prowadząca zaprasza uczniów i uczennice do wzięcia udziału w krótkim quizie.

Załącznik 3

Instrukcja przeprowadzenia quizu za pomocą narzędzia Kahoot oraz link do gry.

10 min.

Pytania i odpowiedzi wraz z komentarzami:

Pytanie nr 1

W jakim kraju na Wielkanoc było tradycją wypiekanie sękacza? (**Polska**).

Pytanie nr 2

W jakim kraju na Wielkanoc istnieje tradycja nazywana „Śmigus-Dyngus”? (**Polska**).

Pytanie nr 3

W jakich krajach na Wielkanoc piecze się kuliczi? (**Ukraina i Białoruś**).

Załącznik 4

Komentarz do pytań z quizu

Jeśli korzystasz z quizu Kahoot, warto zdjęcia wydrukować i pokazywać uczniom po udzielanych odpowiedziach.

Pytanie nr 4

W jakim kraju na Wielkanoc zdo-
bi się jajka? (**Polska,
Ukraina, Białoruś**)

Pytanie nr 5

W jakim kraju przed
Wielkanocą święci się
wierzbę lub palmę?
(**Ukraina, Białoruś,
Polska**).

Pytanie nr 6

W jakim kraju na
Wielkanoc gra się
w bitki? (**Polska,
Ukraina, Białoruś**).

5 min.

Po wyjaśnieniu tradycji związanych z Wielkanocą osoba prowadząca rozdaje każdej parze trzu zdjęcia z daniami wraz z trzema nazwami tych dań (białoruskie draniki, ukraiński barszcz i polski żurek). Zadanie polega na dopasowaniu nazwy dania do zdjęcia pokazującego go. Następnie osoba prowadząca wymienia składniki dań, a uczniowie i uczennice wskazują do jakiego dania on pasuje (składniki ziemniaki, cebula, sól, śmietana, buraki, mięso, kapusta, kopek, zakwas na mąkę, jajko, biała kiełbasa).

Załącznik 5

Zdjęcia i nazwy dań
wraz z komentarzami

PODSUMOWANIE

Zakończenie.	10 min.	<p>Osoba prowadząca przykleja na tablicy kartki z pytaniami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Z czego nowego nauczyłeś się dzisiaj? • Co Cię zaskoczyło? • Co wzbudziło Twoją ciekawość i chciałbyś dowiedzieć się jeszcze więcej na ten temat? <p>Następnie osoba prowadząca prosi, aby uczniowie i uczennice zapisali odpowiedzi na trzech kartkach w różnym kolorze. Na koniec pyta kto chciałby się podzielić tym co napisał i zbiera karteczki do zapoznania się z nimi.</p> <p>Osoba prowadząca zamykając spotkanie wskazuje, że każda kultura ma swoje tradycje, o których możemy dowiedzieć się od naszych kolegów i koleżanek z klasy lub szkoły. Ważne jest, że komunikacja i znajomość z osobami z doświadczeniem migracji poszerza horyzonty wiedzy i sprawia, że to co wcześniej nieznanne staje się nam bliskie i znane.</p>	Format otwartej rozmowy z dziećmi.
--------------	---------	---	------------------------------------

Redakcja merytoryczna: Sylwia Antonowicz

Redakcja językowa: Adrian Jankowski

Skład graficzny: Kasia Piątek, kasiapiatek.pl

Miejsce i rok wydania: Toruń 2023 r.

FUNDACJA
EMIC

NORWEGIAN
REFUGEE COUNCIL

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Materiał edukacyjny powstał w ramach projektu „Przyjazna szkoła - integracja i edukacja”, który Fundacja EMIC realizuje przy wsparciu Norwegian Refugee Council i Norwegian Ministry of Foreign Affairs.

Беларускі алфавіт \ alfabet białoruski

А (A)	О (O)
Б (B)	П (P)
В (W,V)	Р (R)
Г (GE)	С (S)
Д (D)	Т (T)
Дж (DŽ)	У, Ў (U)
Дз (DZ)	Ф (F)
Е (JE)	Х (HE)
Ё (JO)	Ц (C,Ć)
Ж(Ž)	Ч (CZ)
З (Z)	Ш (SZ)
І (I)	Ы(Y)
Ў (J)	Э (E)
К (K)	Ю (JU)
Л (L,Ł)	Я (JA)
М (M)	Н (N)

Słowa o podobnym brzmieniu

Російська	Українська	Білоруська	Польська	Словацька	Чеська
красный	червоний	чырвоны	czerwony	červený	červený
работа	праця	праца	praca	práce	práce
роща	гай	гай	gaj	háj	háj
лук	цибуля	цыбуля	cebula	cibule	cibule
кузнечик	коник	конік	konik polny	koník	koník
неделя	тиждень	тыдзень	tydzień	týždeň	týden
час	година	гадзіна	godzina	hodina	hodina
чулок	панчоха	панчоха	pończocha	pančucha	punčocha
ждать	чекати	чакаць	czekać	čakať	čekat
шаг	крок	крок	krok	krok	krok
изюм	родзинки	разынкі	rodzynki	hrozienska	rozinky
журнал	часопис	часопіс	czasopismo	časopis	časopis
полотенце	рушник	ручнік	ręcznik	ručník	ručník
кофе	кава	кава	kawa	káva	káva
сахар	цукор	цукар	cukier	cukor	cukr
бумага	папір	папера	papier	papier	papír
спасибо	дякую	дзякуй	dziękuję	d'akujem	děkuji
уничтожение	знищення	знішчэнне	zniszczenie	zničenie	zničení
пример	приклад	прыклад	przykład	příklad	příklad
провода	дріт	дрот	drut	drôt	drát
утро	ранок	раніца	ranek	ráno	ráno
здание	будинок	будынак	Budynek	budova	budova
измена	зрада	зрада	zrada	zrada	zrada
второй	другий	другі	drugi	druhý	druhý

<https://zadel.livejournal.com/84683.html> dostęp z dnia 20.08.2023 r.

**Instrukcja przeprowadzenia quizu
za pomocą narzędzia Kahoot:**

https://bit.ly/instrukcja_kahoot_fundacja_emic

Zagraj z klasą w Kahoot. Kliknij w link:

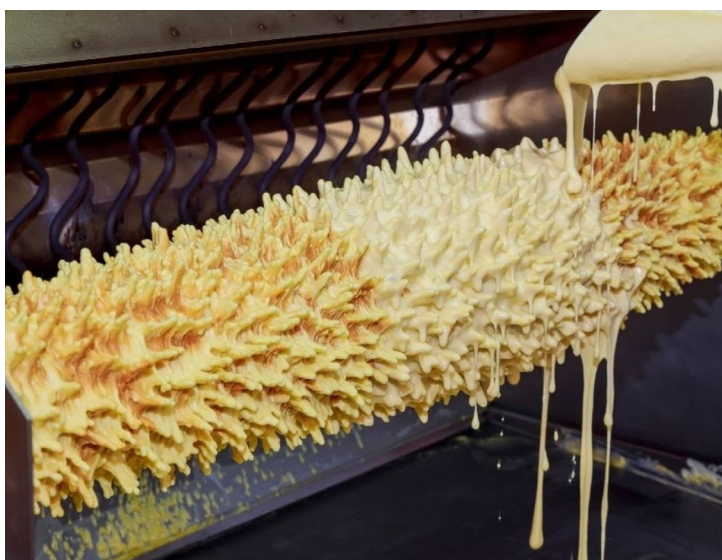

https://bit.ly/tradycje_wielkanocne_polska_bialorus_ukraina_kahoot

Komentarz do pytań z quizu

Pytanie 1

Sękacz to bardzo pracobłotny deser i bardzo rzadko robi się go w domu, ale to prawdziwa duma północnej Polski. Sękacz to bardzo pracobłotny deser i bardzo rzadko robi się go w domu, ale to prawdziwa duma północnej Polski. Sienkacz (Cyr.) „sękacz”, dosłownie „sękate ciasto”) jest bardzo bliskim krewnym Litewskiego shakotis (šakotis). Ten deser, który jest przygotowywany na różne sposoby, swoim kształtem przypomina sękate drzewo. Podstawą ciasta jest kilkadziesiąt jajek, masło, mąka, cukier i śmietana.

Sękacz <https://kupciasto.pl/pl/p/Sekacz-z-40-jaj/184> dostęp z dnia 10.11.2023 r.

Pytanie nr 2

Drugiego dnia Wielkanocy, w tzw. Lany poniedziałek, w Polsce obchodzony jest Śmigus-Dyngus, który polega na oblewaniu wodą. Tradycja ta ma długie korzenie i jest połączeniem dwóch różnych zwyczajów: Śmigus – Polacy żartobliwie bili się nawzajem różgami wierzbowymi, rzekomo obdarzając osoby zdrowie i dobrym samopoczuciem oraz Dyngus - gdy dzieci chodziły od drzwi do drzwi po słodkie smakołyki. Dziś mokry poniedziałek u Polaków to dzień, w którym symbolicznie pryska się inne osoby wodą.

Śmigus-Dyngus <https://culture.pl/en/article/smigus-dyngus-polands-national-water-fight-day> dostęp z dnia 20.08.2023 r.

Pytanie nr 3

W różnych regionach Ukrainy i Białorusi kulicz ma swój charakterystyczny przepis, swoje własne cechy. Jest to rodzaj domowego odpowiednika Artosa. Artos jest jednym z najstarszych symboli Zmartwychwstania Chrystusa. Już w starożytności chrześcijanie zostawili jedno miejsce puste dla swojego na posiłek dla nieznanego gościa. Umieszczono tam Artosa. Symbolizowało to obecność zmartwychwstałego Zbawiciela podczas wspólnego posiłku. Kulicz wielkanocny jest zwykle zrobiony z ciasta drożdżowego. Współcześnie jest to obowiązkowy atrybut świątecznego stołu wielkanocnego.

Kulicz <https://www.mojegotowanie.pl/przepis/kulicz-paschalny> data zostaje dostęp z dnia 20.08.2023 r.

Pytanie nr 4

Dlaczego właśnie jajko stało się jednym z dowodów Zmartwychwstania Syna Bożego? W starożytności jajku nadano magiczne znaczenie. W grobach, kurhanach, starożytnych pochówkach z epoki przedchrześcijańskiej znajdują się jaja zarówno naturalne, jak i wykonane z różnych materiałów (marmur, glina itp.). Jajko jest symbolem życia, odnowy, źródłem pochodzenia wszystkiego, co istnieje na tym świecie. Jajko jest uniwersalnym symbolem stworzenia świata i stworzenia.

Pytanie nr 5

Niedziela Palmowa to wiosenne święto odnowy poprzedzające Zmartwychwstanie Chrystusa. Obrzędy tego dnia związane z gałązkami wierzby są dobrze znane, ale o wiele ważniejsze jest poznanie ewangelicznego znaczenia święta i tradycji, które rozwijały się od wieków. Wydarzenia opisane w Ewangeliach we wczesnych latach chrześcijaństwa w Cesarstwie Rzymskim obchodzono jako Niedzielę Palmową. W miarę rozprzestrzeniania się religii na innych ziemiach palmę zastąpiono rosnącymi tam drzewami. Gałęzie wierzby zostały wybrane jako rytualny przedmiot tego święta, ponieważ wiosną kwitną jako pierwsze, symbolizując więc przebudzenie po zimie, odrodzenie życia. Odzwierciedlały to również słowiańskie korzenie: Słowianie mieli Święto Werbochlest, którego znaczenie polegało na płodności i witalności. Werzba została obdarzona magicznymi właściwościami związanymi z odstraszeniem złych duchów. Były one przechowywane jako amulety w domach w czerwonym rogu przy ikonach do następnego święta.

Wierzba https://d-art.ppstatic.pl/kadry/k/r/1/e4/ab/620a3eda9d9fb_o_large.jpg dostęp z dnia 20.08.2023 r.

Pytanie nr 6

Zabawa polega na zbijaniu jajka przeciwnika. Wygrywa osoba u której jajko zostanie w całości. Jedno jajko symbolizuje siły dobra, a drugie siły zła. Zwycięskie jajko było uważane za siły dobra, a przegrane za siły zła.

Jajko, bitki <https://www.livemaster.ru/topic/2348555-traditsiya-krasit-yajtsa-legendy-i-istoriya> dostęp z dnia 20.08.2023 r.

Zdjęcia i nazwy dań wraz z komentarzami

Barszcz (Ukraina)

W przeciwieństwie do barszczu polskiego, barszcz ukraiński jest zawsze przygotowywany z burakami, ziemniakami, kapustą i mięsem. Do barszczu ukraińskiego nie dodaje się makaronu.

Żurek (Polska)

Potrawa ta przygotowywana jest z zakwasu na mące. Obowiązkowymi składnikami tej potrawy są kiełbasa i gotowane jajko.

Draniki (Białoruś)

W Polsce jest podobne danie z ziemniaków, nazywa się je plackami ziemniaczanymi. Na Ukrainie takie danie nazywa się deruny, ale białoruskie draniki różnią się tym, że do ich przygotowania nie używa się maki i jajek. Ziemniaki uprawiane na Białorusi zawierają więcej skrobi niż ziemniaki z innych krajów. Draniki smaży się z ziemniaków i cebuli, z dodatkiem soli.